

Viite

Asia

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.11.2020

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous järjestetään 9.11.2020. Suomea edustaa kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari. Asialistalla kokouksessa ovat kauppasuhteet Yhdysvaltojen kanssa, EU:n kauppapoliittisen tilanteen tarkastelu ja WTO:n näkymät, kauppasuhteet Kiinan kanssa – erityisesti investointisopimusneuvottelut sekä muissa asioissa tilanne EU:n teräksen suojatoimissa ja tilannekatsaus lainsäädäntöaloitteisiin.

Kauppasuhteet Yhdysvaltojen kanssa

Suomi pitää tärkeänä, että riippumatta siitä, kumpi ehdokkaista voittaa presidentinvaalit, EU pyrkii edelleen kehittämään kauppasuhteita Yhdysvaltojen kanssa myönteistä agendaä painottamalla. Komission ja Yhdysvaltojen hallinnon elokuussa saavuttama yhteisymmärrys muutamien tuotteiden tullien alennusta koskevasta minimipaketista on pieni mutta tervetullut askel oikeaan suuntaan. Kahdenvälisen kysymysten lisäksi EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistyö olisi toivottavaa myös monenvälisen kauppajärjestelmän kehittämiseksi. Suomi tukee komission pyrkimyksiä löytää kiistakysymyksiin ratkaisu neuvotteluteitse. Samalla EU:n on kuitenkin tarvittaessa oltava valmis puolustamaan omia etujaan Maailman kauppajärjestö WTO:n sääntöjen puitteissa.

EU:n kauppapoliittisen tarkastelun tilanne ja WTO:n näkymät

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkossakin pysyy avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. Samanaikaisesti on tärkeää, että EU kykenee puolustamaan itseään epäreilulta kilpailulta. Suomi korostaa monenvälisen sääntöpohjaisen kauppajärjestelmän merkitystä, ja tukee EU:n pyrkimyksiä WTO:n uudistamiseksi. EU:n aktiivinen rooli WTO:n tulevan ministerikokouksen valmisteluissa on tärkeää. Suomi katsoo, että WTO:lla on keskeinen rooli edistää kaupan keinoin koronaviruksen jälkeistä taloudellista elpymistä.

Kauppasuhteet Kiinan kanssa – erityisesti investointisopimusneuvottelut

Suomen mielestä EU:n tulee olla itsenäinen, johdonmukainen ja proaktiivinen viesteissään Kiinalle. Taloussuhteiden Kiinan kanssa tulisi kehittyä tasapainoisempaan ja vastavuoroisempaan suuntaan. Jotta tähän päästäisiin, Kiinan tulisi edistää markkinoiden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä luoda yrityksille tasavertaiset toimintaedellytykset. Suomen näkökulmasta on tärkeää, että EU:ssa käydään nyt säännönmukaisempaa ja strategisen tason keskustelua Kiinasta. EU:n sisäinen yhtenäisyys on perusedellytys. Vain sen kautta on mahdollista vaikuttaa Kiinaan. Suomi katsoo, että EU:n tulee puolustaa arvojaan ja intressejään aikaisempaa vahvemmin. Kiinan painostusta ei tule hyväksyä. Samalla on tärkeää hakea Kiinan kanssa yhteistyötä mm. ympäristön ja ilmaston saralla. EU:n tulee jatkaa työtä sisämarkkinoiden tehostamiseksi, kilpailukyyn vahvistamiseksi ja tasavertaisten toimintaedellytysten varmistamiseksi. Kiinan haasteeseen vastaamisen ei tulisi kuitenkaan viedä EU:ta protektionistiseen suuntaan. Investointisopimusneuvotteluissa on tärkeä varmistaa, että Kiina tekee riittäviä myönnytyksiä. Ei tule solmia sopimusta, joka vahvistaisi nykyisen epäsymmetrisen tilanteen.

Muut asiat: Tilanne EU:n teräksen suojatoimissa
Tilannekatsaus lainsäädäntöaloitteisiin

Suomi pitää tärkeänä, että keskustelut teräksen suojatoimien mahdollisesta jatkosta aloitetaan pian. Suomi on tyytyväinen, että täytäntöönpanoasetuksen muutoksen osalta on päästy osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Suomi pitää kansainvälisen julkisten hankintojen instrumentin (IPI) osalta tärkeänä, että toimet ovat hallinnollisesti mahdollisimman kevyet sekä säännökset yksinkertaisia ja selkeitä.

Asialista:

Kauppasuhteet Yhdysvaltojen kanssa	s. 4
EU:n kauppapoliittisen tarkastelun tilanne ja WTO:n näkymät	s. 7
Kauppasuhteet Kiinan kanssa - erityisesti investointisopimusneuvottelut	s. 9
Muut asiat: Tilanne EU:n teräksen suojatoimissa Tilannekatsaus lainsäädäntöaloitteisiin	s. 13

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

TUO-10, TUO-20

27.10.2020

Asia

Kauppasuhteet Yhdysvaltojen kanssa

Kokous/tapaaminen

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.11.2020

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

E76/2018 vp, E122/2018 vp, E123/2018 vp, EJ18/2020 vp

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marja Kuosmanen, UM/TUO-10, marja.kuosmanen@formin.fi, puh. 0295 350110Jukka Nikulainen, UMTUO-20, jukka.nikulainen@formin.fi, puh. 0295 350485Heli Honkapää, UM/TUO-20, heli.honkapaa@formin.fi, puh. 0295 351455Heli Siikaluoma, UM/TUO-20, heli.siikaluoma@formin.fi, puh. 0295 351133**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Kokouksessa keskustellaan EU:n ja Yhdysvaltojen kauppasuhteiden näkymistä Yhdysvaltojen presidentinvaalien jälkeisessä tilanteessa.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi pitää tärkeänä, että riippumatta siitä, kumpi ehdokkaista voittaa presidentinvaalit, EU pyrkii edelleen kehittämään kauppasuhteita Yhdysvaltojen kanssa myönteistä agenda painottamalla. Komission ja Yhdysvaltojen hallinnon elokuussa saavuttama yhteisymmärrys muutamien tuotteiden tullien alennusta koskevasta minipaketista on pieni mutta tervetullut askel oikeaan suuntaan.
- Kahdenvälisen kysymysten lisäksi EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistyö olisi toivottavaa myös monenvälisen kauppajärjestelmän kehittämiseksi.
- Suomi tukee komission pyrkimyksiä löytää kiistakysymyksiin ratkaisu neuvotteluteitse. Samalla EU:n on kuitenkin tarvittaessa oltava valmis puolustamaan omia etujaan Maailman kauppajärjestö WTO:n sääntöjen puitteissa.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Kauppaministereiden keskustelu käydään vajaa viikko Yhdysvaltojen presidentinvaalien jälkeen. Vaalitulosella ei sinänsä ole vaikutusta EU:n tavoitteisiin kehittää transatlanttisia kauppasuhteita, mutta tulos heijastunee odotuksiin kehittämismahdollisuuksista. EU on pyrkinyt pääsemään neuvottelutulokseen lentokonetukia koskevassa kiistassa, mutta valmistautuu nyt asettamaan Boeing-riidassa vastatoimet, joihin se sai lokakuun lopussa WTO:n oikeutuksen, ellei asiassa löydetä ratkaisua neuvotteluteitse.

4. TAUSTA

Transatlanttisiin kauppasuhteisiin on koko presidentti Trumpin kauden sisältynyt jännitteitä. Nämä ovat pitkälti liittyneet Yhdysvaltojen yksipuolisiin toimiin tai niiden uhkaan. Lisäksi Yhdysvaltojen kriittinen suhtautuminen monenväliseen yhteistyöhön on vaikeuttanut rakentavaa yhteistyötä, jota esimerkiksi WTO:n uudistamistyö edellyttäisi. Yhdysvaltojen toimintaa jossain määrin leimannut arvaamattomuus on myös omalta osaltaan tuonut lisähaasteita.

Jännitteistä huolimatta EU:n tavoitteena on ollut kehittää kauppasuhteita myönteistä agendaa vahvistamalla ja pyrkimällä löytämään kiistakysymyksiin ratkaisuja neuvotteluteitse. Myönteisen agendan pohjana on ollut komission silloisen puheenjohtaja Junckerin ja presidentti Trumpin heinäkuussa 2018 antama yhteinen julkilausuma. Julkilausuman pohjalta EU:n neuvosto antoi komissiolle kaksi neuvottelumandaattia, joista toinen koski teollisuustuotteiden tulleja ja toinen vaatimustenmukaisuuden arviointia.

Von der Leyenin komission aloitettua vuoden 2019 lopussa tavoitteena oli saada suhteet alusta alkaen myönteiselle, yhteistyötä korostavalle uralle. Alkuvuodesta toiveita herättikin komission ja Yhdysvaltojen hallinnon välillä korkealla tasolla sovittu pyrkimys neuvotella rajallinen, molempia osapuolia hyödyttävä kauppasopimus nopealla aikataululla. Osittain koronapandemian seurauksena tavoitteessa ei kuitenkaan keväällä edistytty toivotulla tavalla. Elokuussa komissio ja Yhdysvaltojen hallinto kuitenkin sopivat tulleja koskevasta minipaketista, joka tosin oli vieläkin rajoitetumpi kuin mitä vielä alkuvuodesta oletettiin. Yhteisymmärryksen pohjalta EU sitoutui poistamaan tullit hummereilta (neljässä tullinimikkeessä) ja Yhdysvallat alentamaan tulleja kuudessa tullinimikkeessä (tietty valmisateriat, tietty pintakäsittelyaineet, ruuti, tietty kristallilasitavarat sekä savukkeiden sytyttimet). Tullien poisto ja alennukset tehdään MFN-pohjalta. Sekä EU että USA toimeenpanevat sovitut tullialennukset omien sisäisten prosessiensa mukaisesti. Näitä päätöksiä ei ole vielä kuitenkaan saatettu loppuun.

Vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevissa neuvotteluissa ei ole saavutettu konkreettista edistystä.

Puhtaasti kauppapoliittisten kysymysten lisäksi EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistyömahdollisuuksia on kartoitettu myös kauppa ja teknologia –teeman alla. Kiinnostusta tähän on periaatteellisella tasolla molemmiin puolin, mutta koska yhteistyöstä sopiminen käytännössä edellyttää koordinaatiota monien tahojen kesken niin EU:ssa kuin Yhdysvalloissa, edistyminen tässäkin on ollut hidasta.

EU:n ja Yhdysvaltojen lentokonetukia koskeva Airbus/Boeing –kiista on ollut WTO:n käsittelyssä yli 15 vuotta. Molempien on todettu myöntävän kiellettyjä tukia. Molemmat ovat myös saaneet WTO:lta oikeutuksen vastatoimiin. Yhdysvallat sai oikeutuksen (USD 7,5 mrd) EU:ta vuotta aikaisemmin ja asetti omat vastatoimensa lokakuussa 2019. EU puolestaan sai WTO:n riitojenratkaisuelimen oikeutuksen (USD 4 mrd) 26.10.2020. EU:n ensisijaisena tavoitteena on ollut päästä kiistassa neuvotteluratkaisuun niin, että Yhdysvallat luopuisi vastatoimistaan eikä EU:n tarvitsisi niitä asettaa. Toistaiseksi neuvotteluissa ei kuitenkaan ole edistytty. Näin ollen EU valmistautuu asettamaan omat vastatoimensa.

Presidentinvaalien tuloksen vaikutuksesta Yhdysvaltojen kauppapolitiikkaan ja transatlanttisiin kauppasuhteisiin on esitetty erilaisia arvioita. Useissa asiantuntija-arvioissa on tuotu esiin se, että kauppapolitiikan sisällössä ei välttämättä olisi lopulta merkittäviä eroja mutta että Bidenin voittaessa kauppapolitiikkaan tulisi todennäköisesti enemmän ennustettavuutta. Lisäksi Bidenin myönteisempi suhtautuminen monenväliseen yhteistyöhön tarkoittaisi todennäköisesti sitä, että Bidenin hallinto pyrkisi enemmän etsimään liittolaisia yksipuolisten toimien sijaan. Mutta vaikka Biden ei jatkaisikaan Trumpin ”Amerikka ensin” –linjalla, Yhdysvaltojen taloutta ja amerikkalaisia työntekijöitä suojaavan protektionistisen linjan oletetaan olevan keskeinen osa myös Bidenin kauppapolitiikkaa. Lisäksi on

todennäköistä, että kumpi tahansa tulee valituksi, Yhdysvaltojen päähuomio tulee erityisesti alkuvaiheessa keskittymään oman maan tilanteeseen ja haasteisiin (ml. talous, terveydenhuolto, infrastruktuuri, koulutus).

Asia

EU:n kauppapoliittisen tarkastelun tilanne ja WTO:n näkymät

Kokous/tapaaminen

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.11.2020

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ismo Kolehmainen, UM/TUO-10, ismo.kolehmainen@formin.fi, puh. 0295 350 379

Marja Kuosmanen, UM/TUO-10, marja.kuosmanen@formin.fi, puh. 0295 350110

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Kokouksessa keskustellaan EU:n kauppapoliittisen tarkastelun tilanteesta ja erityisesti EU:n lähiajan tavoitteista WTO:n kehittämisessä.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkossakin pysyy avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. Samanaikaisesti on tärkeää, että EU kykenee puolustamaan itseään epäreilulta kilpailulta.
- Suomi korostaa monenvälisen sääntöpohjaisen kauppajärjestelmän merkitystä, ja tukee EU:n pyrkimyksiä WTO:n uudistamiseksi. EU:n aktiivinen rooli WTO:n tulevan ministerikokouksen valmisteluissa on tärkeää.
- Suomi katsoo, että WTO:lla on keskeinen rooli edistää kaupan keinoin koronaviruksen jälkeistä taloudellista elpymistä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n tulevaa kauppapoliittista linjaa koskevat sidosryhmäkonsultaatiot jatkuvat marraskuun puoliväliin saakka. Komission on tarkoitus antaa tiedonanto asiasta joko tämän vuoden lopussa tai ensi vuoden alussa.

WTO:n uudistaminen on toistaiseksi jäänyt koronaviruksen varjoon ja ministerikokoukselta odotettava poliittinen ohjaus on siirtynyt viime kesäkuusta, jolloin MC12-kokous peruttiin, ensi kesäksi kaavailtuunkokoukseen.

4. TAUSTA

EU:n kauppapolitiikkaa koskevassa tarkastelussa komissio on asettanut tavoitteeksi määritellä, miten kauppaja- ja investointipolitiikalla voidaan edistää nopeaa ja kestävä elpymistä sekä kuinka sillä voidaan tukea vahvempaa, ”avoimeen strategiseen autonomiaan” nojaavaa EU:ta. Komissio antaa asiassa tiedonannon vuoden lopussa tai alkuvuodesta 2021, minkä jälkeen asia tuodaan neuvoston käsittelyyn.

Koronapandemia kiihtyy edelleen ja jatkaa leviämistään, mikä haittaa taloutta ja kauppaa globaalilla tasolla sekä EU:n sisämarkkinoilla. Maailman kauppajärjestö WTO:n kaupan ennuste vuodelle 2020 ennustaa historiallisen jyrkkää laskua ja ensi vuosi on ratkaisevan tärkeä monenväliselle kauppajärjestelmälle. WTO:n tarvitsemia välttämättömiä uudistuksia ei päästy viemään eteenpäin viime kesäkuussa pandemian aiheuttaman ministerikokouksen lykkäyksen vuoksi. WTO:n 12. ministerikokous on alustavasti määrä järjestää 21.-24.6.2021 Kazakstanin Nur-Sultanissa. Ensi vuoden ministerikokouksessa määritellään koronakriisin jälkeisen talouden suuntaa. Monenvälisistä neuvotteluista kalastustukien reformineuvottelujen osalta on akuutti tarve saada tuloksia aikaan. Hyvää edistystä on saavutettu useanvälisissä neuvotteluissa sähköisestä kaupasta ja investointien edistämisestä sekä palvelujen kotimaisen sääntelyn osalta.

WTO:n reformikeskustelu on jäänyt toistaiseksi koronakriisin varjoon. WTO:n uudistamista koskeva työ on alun pitäen suunniteltu Kazakstanin ministerikokouksen jälkeiseen aikaan, mutta sitä ollaan nyt yhdistämässä koronakriisin jälkeisen kauppapolitiikan pohdintaan. Koronakriisin seurauksena WTO:ssa on noussut esiin järjestön rooli kriisin jälkeisessä taloudellisessa elpymisessä kaupan keinoin. Komission pyrkimyksenä on integroida myös kauppa ja kestävä kehitys osaksi taloudellista elpymistä. COVID-19 kriisi on kiihdyttänyt jo alkanutta kehityskulkua. Aloitteet esimerkiksi terveyden saralla tuovat järjestölle uutta relevanssia.

EU korostaa monenvälisen sääntöpohjaisen kauppajärjestelmän merkitystä, jossa WTO on keskipisteenä. Komissio pyrkii vahvasti WTO:n uudistamiseen ja merkityksen vahvistamiseen. WTO:n kolme pääfunktiota ovat kauppaneuvottelut, sopimusten toimeenpanon monitorointi sekä riitojenratkaisu. Varsinaisia aloitteita kauppapoliittisessa konsultaatiopaperissa ei vielä esitetä, mutta komissio on jo aikaisemmassa WTO-työssä painottanut WTO:n neuvottelutoiminnan elvyttämistä, sääntökirjan päivittämistä, komiteatyön ja riitojenratkaisun uudistamista sekä kehityskysymyksiin liittyvien ongelmien ratkaisemista. WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän osittaiseen halvaantumiseen (valituselin) tulisi löytää pysyvä ratkaisu, vaikka se ei lyhyellä tähtäimellä näytäkään todennäköiseltä. Myönteistä tässä tilanteessa on se, että valituselimen väliaikaisesti korvaava useanvälinen järjestely saatiin kesällä käyttövalmiiksi. EU tulee jatkossakin pitämään yllä painetta korkean tason poliittiselle dialogille WTO-kontekstissa ja samalla käyttää muita olemassa olevia keinoja yritystensä intressien varjelemiseen.

WTO:n ajankohtaisella agendalla on edelleen kysymys WTO:n pääjohtajan valinnasta. Konsensus uudesta pääjohtajasta pyritään löytämään kaikkien WTO-jäsenten kesken 7.11. mennessä. EU:lle on tärkeintä, että tehtävään saadaan henkilö, joka on vankka multilateraalisen kauppajärjestelmän tukija. Hänellä tulee olla riittävää poliittista visiota, johtamistaitoa ja kokemusta luotsata järjestöä vaikeina aikoina.

Asia

Kauppasuhteet Kiinan kanssa – erityisesti investointisopimusneuvottelut

Kokous/tapaaminen

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.11.2020

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Mari Lankinen TUO-10/UM, mari.lankinen@formin.fi, puh. 0295 350642

Miia Rantanen ASA-10/UM, miia.rantanen@formin.fi, puh. 0295 350056

Pia Sarivaara ASA-10/UM, pia.sarivaara@formin.fi, puh. 0295 350660

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Kokouksessa on esillä EU:n ja Kiinan kauppasuhteiden ajankohtainen tilanne ja erityisesti investointisopimusneuvottelut

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomen mielestä EU:n tulee olla itsenäinen, johdonmukainen ja proaktiivinen viesteissään Kiinalle. Taloussuhteiden Kiinan kanssa tulisi kehittyä tasapainoisempaan ja vastavuoroisempaan suuntaan. Jotta tähän päästäisiin, Kiinan tulisi edistää markkinoiden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä luoda yrityksille tasavertaiset toimintaedellytykset
- Suomen näkökulmasta on tärkeää, että EU:ssa käydään nyt säännönmukaisempaa ja strategisen tason keskustelua Kiinasta. EU:n sisäinen yhtenäisyys on perusedellytys. Vain sen kautta on mahdollista vaikuttaa Kiinaan.
- Suomi katsoo, että EU:n tulee puolustaa arvojaan ja intressejään aikaisempaa vahvemmin. Kiinan painostusta ei tule hyväksyä. Samalla on tärkeää hakea Kiinan kanssa yhteistyötä mm. ympäristön ja ilmaston saralla. EU:n tulee jatkaa työtä sisämarkkinoiden tehostamiseksi, kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja tasavertaisten toimintaedellytysten varmistamiseksi. Kiinan haasteeseen vastaamisen ei tulisi kuitenkaan viedä EU:ta protektionistiseen suuntaan.
- Investointisopimusneuvotteluissa on tärkeä varmistaa, että Kiina tekee riittäviä myönnytyksiä. Ei tule solmia sopimusta, joka vahvistaisi nykyisen epäsymmetrisen tilanteen.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Vuodesta 2013 käydyissä investointisopimusta (CAI) koskevat neuvottelut saivat uutta vauhtia kesäkuussa virtuaalisesti pidetyn huippukokouksen ja heinäkuussa järjestetyn korkean tason talousdialogin jälkeen. Neuvotteluissa on päästy nyt aiempaa paremmin eteenpäin, mutta jäljellä olevat kysymykset ovat vaikeita.

Tavoitteeksi vuoden 2019 huippukokouksessa asetettiin sopimuksen saaminen valmiiksi vuoden 2020 loppuun mennessä, ja tämä toistettiin vielä johtajien videotapaamisessa syyskuussa. Sen saavuttaminen vaikuttaa kuitenkin haastavalta. EU painottaa, että sisältö on vauhtia tärkeämpi.

4. TAUSTA

Täksi vuodeksi suunniteltu EU-Kiina suhteiden ”supervuosi” on koronatilanteen vuoksi supistunut huomattavasti. Keväälle suunniteltu vuosittainen **EU-Kiina-huippukokous** järjestettiin lopulta videon välityksellä 22.6. Huippukokouksessa ei tehty virallisia päätöksiä. Keskustelut kattoivat laaja-alaisesti kahdenvälisiä ja monenvälisiä yhteistyöaloja kuten ilmastonmuutos, ulkopolitiikka, ihmisoikeudet, kauppa, digitaaliteknologia ja COVID-19. Alun perin huippukokouksen tulokseksi suunniteltu Agenda 2025 –yhteistyöasiakirja on edelleen kesken.

Saksan suunnittelemana oli järjestää 14.9. Leipzigin erityishuippukokous, johon olisivat osallistuneet jäsenmaiden edustajat EU-instituutioiden johdon lisäksi. Kokous jouduttiin siirtämään vuodelle 2021 ja todennäköisesti Brysseliin, mutta Kiinan kanta asiaan ei ole vielä varmistunut. 14.9. järjestettiin kuitenkin **EU:n ja Kiinan johtajien videotapaaminen**, jonka muodollinen isäntä oli EU (Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Michel sekä Euroopan komission puheenjohtaja von der Leyen). Euroopan puolelta osallistui myös EU-puheenjohtajamaa Saksa (liittokansleri Merkel), mutta ei muita jäsenmaita. Kiinaa edusti presidentti Xi Jinping, jonka lisäksi kokoukseen osallistui pääministeri Li Keqiang. Kokous osoitti molempien osapuolien halua suhteiden kehittämiseen haastavasta tilanteesta ja matkustusrajoituksista huolimatta.

Kokouksessa käytiin läpi kattava asialista; kauppa- ja talouskysymykset, ilmasto ja biodiversiteetti, koronakriisi terveyden ja talouden näkökulmasta, kansainväliset suhteet, Afrikan velkahelpotukset, Hongkongin tilanne, ihmisoikeudet sekä merellinen turvallisuus eli Etelä-Kiinan meri. Tapaamisen tulokset jäivät odotusten mukaisesti laihoiksi, mutta myönteistä oli EU:n mahdollisuus viestiä näkemyksensä ja vaatimuksensa presidentti Xille kaikissa EU:lle tärkeissä asiakohdissa. Marraskuussa 2019 sovittu **sopimus maantieteellisistä merkinnöistä (GI)** allekirjoitettiin tässä yhteydessä.

Komissio pyrkii saamaan **Agenda 2025:een** kirjaukset mm. pyrkimyksestä tasapainoisempaan ja vastavuoroisempaan taloussuhteeseen edistämällä avoimia ja läpinäkyviä markkinoita ja tasaista pelikenttää. Samoin halutaan tukea monenvälistä kauppajärjestelmää ja sen uudistamista (WTO). Siinä missä EU Kiina-suhteen osalta yleensä korostaa vastavuoroisuutta, talous- ja kauppasektorilla se pyrkii hakemaan suhteisiin tasapainoa (*rebalancing*).

Kiinan talous näyttää toipuneen koronasta nopeasti, tosin erot sektoreiden välillä ovat suuria. Kiinan vienti on vetänyt hyvin ja investoinnit ovat lisääntyneet elvytyksen seurauksena. Kv. ennusteiden mukaan Kiinan talous kasvaa tänä vuonna vajaat 2 %; Kiina olisi ainut G20-maa, jonka talous pääsee plussalle tänä vuonna. Kiinassa viime kuukausina on noussut esiin kaksoiskierto-ajattelu (dual circulation), johon kuuluu entistä suurempi kotimaisuus tuotannossa, jakelussa ja kulutuksessa. Tavoitteena on pitemmällä tähtäimellä vähentää Kiinan riippuvuutta kv. markkinoista ja ulkomaisesta teknologiasta. Tämä kytkeytyy teollisuuspolitiikkaan, ja on osaltaan Kiinan vastaus hankalaan suhteeseen USA:n kanssa ja decoupling-pyrkimyksiin.

ASEAN-maat nousivat vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä EU:n ohitse Kiinan tärkeimmäksi kauppakumppaniksi. EU:n odotetaan palaavan Kiinan tärkeimmäksi kauppakumppaniksi koronapandemian jälkeen, mutta ASEAN-maiden ja Kiinan kauppasuhteen tiivistyminen on todennäköistä myös jatkossa. ASEAN-maat ohittivat vuonna 2019 USA:n ja nousivat Kiinan toiseksi suurimmaksi kauppakumppaniksi hyötyen Kiinan ja USA:n kauppasuhteiden kiristymisestä.

Investointisopimusneuvottelut

Investointineuvottelujen päätavoite on korjata markkinoillepääsyn asymmetrioita ja parantaa eurooppalaisten yritysten toimintaedellytyksiä Kiinassa (LPF, Level Playing Field). Kiinan kanssa vaihdettiin uudistettuja markkinoillepääsytarjouksia joulukuussa 2019. Kiinan tarjous oli uskottava, mutta EU:n tarjous oli selvästi parempi kuin Kiinan, ja mahdollisuuksia uusiin avauksiin on vaikea löytää. Kiinan linjana on ollut korostaa puolivälissä kohtaamista, mitä EU ei voi hyväksyä, koska sen markkina on huomattavan avoin kiinalaisille yrityksille, kun taas Kiinan markkinoilla on paljon suljettuja ja rajoitettuja sektoreita. Jos EU tulisi tarjouksessaan Kiinaa puoliväliin vastaan, se merkitsisi lähestulkoon nykyisen asymmetrian sementoimista. Onkin olennainen kysymys ratkaista, minkä verran asymmetriaa EU:n ja Kiinan välisissä investointisuhteissa voidaan sietää.

Kesän aikana edistystä saavutettiin mm. valtio-omisteisten yritysten, tukien läpinäkyvyyden ja pakotetun teknologiansiirron osalta, ja viime kierroksilla painopiste on ollut markkinoillepääsyssä ja kestävässä kehityksessä. Neuvotteluissa on päästy hyvin eteenpäin, mutta jäljellä olevat kysymykset ovat vaikeita. Siksi poliittinen päätöksenteko on välttämätöntä. Tavoitteena on edelleen pyrkiä päättämään neuvottelut vuoden loppuun mennessä, mutta sitä ei voida tehdä, jos ei päästä EU:n kannalta riittävän hyvään tulokseen.

Tammikuussa solmittu Yhdysvaltojen ja Kiinan ensimmäisen vaiheen kauppasopimus oli EU:n näkökulmasta tervetullut, koska se toi tervetulleeseen hengähdystauon maiden väliseen kauppasotaan. Samalla se herätti kysymyksiä ja huolta siitä, mikä vaikutus sopimuksella on EU:n ja Kiinan investointisopimusneuvotteluihin. Joillain aloilla Kiina on nyt lupautunut EU:lle saman tasoisia etuja kuin mitä USA sopimuksen perusteella saa.

Viimeisimmällä eli 33. neuvottelukierroksella 19.-23.10 käsiteltiin erityisesti kestävästä kehityksestä. Lisäksi käytiin teknisiä keskusteluja mm. kilpailukysymyksistä, pääoman liikkuvuudesta sekä yritystoimintaan liittyvästä henkilöiden maahantulosta ja tilapäisestä oleskelusta. Seuraava neuvottelukierros järjestetään 16.-20.11.

Suomella on voimassa **kahdenvälinen investointisuojaus sopimus** Kiinan kanssa vuodelta 2006.

EU:n Kiina-politiikan keskeiset kysymykset

EU:n sisällä vallitsee yhteisymmärrys yhtenäisyyden tärkeydestä. EU-jäsenmaiden keskuudessa on myös kasvavaa kriittisyyttä Kiinan ja Itä-Euroopan maiden ns. 17+1-formaattia kohtaan. EU:n sisällä tiedostetaan aikaisempaa laajemmin, että vain yhtenäisen ja itsenäisen Kiina-politiikan kautta EU voi vaikuttaa Kiinaan. EU pitää lisäksi tärkeänä, että Kiinan kanssa haetaan yhteistyötä samalla kun EU:n intressejä edistetään jämäkästi. Kiina on EU:lle kumppani mutta myös taloudellinen kilpailija ja järjestelmätason haastaja.

Maaliskuun 2019 tiedonanto (Strategic Outlook) ohjaa edelleen EU:n Kiina-suhdetta, mutta sen toimeenpanossa on pidetty tärkeänä huomioida toimintaympäristön muutos ml. koronapandemia ja Kiinan toimet Hongkongissa.

EU-Kiina-suhteiden kipukohdat ovat pikemmin lisääntymässä kuin vähenemässä. Kiina vastustaa määrätietoisesti ihmisoikeuksien, Hongkongin, Taiwanin tai muiden sen ydinintresseikseen määrittelemien asioiden käsittelyä. Kauppakontekstissa Kiina vetoaa kehitysmaastatukseensa, jota EU pitää perusteettomana. Kiinaa ärsyttää lisäksi EU:n määritelmä Kiinasta järjestelmätason haastajana ja vaatii toistuvasti tätä kumottavaksi.

EU:n kannanmuodostusta Kiinan suhteen hankaloittaa entisestään unionin asema suurvaltakilpailussa. Siitä, että tilanne vaatii autonomisempaa Eurooppaa, vallitsee laaja yhteisymmärrys. Myöskään EU:n ja Yhdysvaltojen yhteisistä arvoista ei ole epäselvyyttä. Toisaalta Yhdysvaltojen nykyhallinnon toimien myötä EU:n tarve tehdä yhteistyötä Kiinan kanssa globaalien ongelmien ratkaisemiseksi on

korostunut. Trumpin uudelleenvalinnan uskotaan kärjistävän Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteita edelleen. Bidenin valinta vuorostaan toisi todennäköisesti suurvaltasuhteisiin hieman maltillisuutta ja yhteistyötä liittolaisten kanssa, mutta tiukka Kiina-linja jatkunee. Koronakriisi ja yhä voimistuvampi suurvaltakamppailu vaativat Euroopalta aktiivista ja autonomista toimintaa sekä yhteistyötaitoja.

Asia

**Muut asiat: Tilanne EU:n teräksen suojatoimissa
Tilannekatsaus lainsäädäntöaloitteisiin**

Kokous/tapaaminen

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.11.2020

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

U 13/2019 vp (täytäntöönpanoasetus), U 54/2012 vp (IPI), U 27/2000 vp (Länsi-Balkan)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Teemu Sepponen, UM/TUO-30, teemu.sepponen@formin.fi, puh. 0295 351045

Mary-Anne Nojonen, UM/TUO-10, mary-anne.nojonen@formin.fi, puh. 0295 351494

Ritva Haukijärvi, UM/TUO-20, ritva.haukijarvi@formin.fi, puh. 0295 350097

Saara Nikkinen, UM/TUO-20, saara.nikkinen@formin.fi, puh. 050 4678352

Kristiina Kauppinen, UM/TUO-20, kristiina.kauppinen@formin.fi, puh. 050 4382422

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Puheenjohtajamaa selostaa tilannetta EU:n teräksen suojatoimissa sekä antaa tilannekatsauksen vireillä oleviin lainsäädäntöaloitteisiin.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi pitää tärkeänä, että keskustelut teräksen suojatoimien mahdollisesta jatkosta aloitetaan pian.
- Suomi on tyytyväinen, että täytäntöönpanoasetuksen muutoksen osalta on päästy osapuolia tyydyttävään ratkaisuun.
- Suomi pitää kansainvälisen julkisten hankintojen instrumentin (IPI) osalta tärkeänä, että toimet ovat hallinnollisesti mahdollisimman kevyet sekä säännökset yksinkertaisia ja selkeitä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n teräksen suojatoimet ovat tällä erää voimassa kesäkuun 2021 loppuun saakka. Keskustelu niiden mahdollisesta jatkamisesta on EU:n sisällä käynnistymässä.

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskeva asetusmuutos ja täytäntöönpanoasetus ovat trilogivaiheessa. Kansainvälinen julkisten hankintojen instrumentti on neuvoston käsittelyssä. Länsi-Balkanin autonomisten kauppaehtouksien jatko etenee Euroopan parlamentin täysistunnon äänestykseen 11.-12.11.2020.

4. TAUSTA

EU:n teräksen suojatoimet

Komissio aloitti terästä koskevan suojatoimitutkinnan 26.3.2018. Väliaikaiset toimet asetettiin 23 teräskategorialle 18.7.2018 asetuksella 2018/1013 vakavan vahingon uhan perusteella, koska oli olemassa uhka, että tuonti kolmansista maista tulee suuntautumaan uudelleen mm EU:hun USA:n asetettua teräkselle ja alumiinille tariffit. Lopulliset suojatoimet asetettiin kolmeksi vuodeksi 26 teräskategorialle asetuksella 2019/159 ja ne tulivat voimaan 2.2.2019. Kesällä 2019 suoritettiin toimien väliaikaistarkastelu ja kesäkuussa 2020 toinen väliaikaistarkastelu, muutokset tulivat voimaan heinäkuun alussa. Toimenpiteet ovat tiettyinä jaksoina voimassa olevia tariffikiintiöitä ja ylimenevältä osalta perittävä 25 %:n suuruinen tullitariffi. Suojatoimet ovat voimassa kesäkuun 2021 loppuun saakka. Tämän jälkeenkin niitä voidaan jatkaa, mutta tuolloin tulee esille myös kolmansien maiden mahdollisuudet vaatia korvauksia, tasapainottavia toimia.

Kaksikäyttötutteen vientivalvontaa koskevan asetuksen muuttaminen

Tämänhetkisten tietojen mukaan neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission viides ja ratkaiseva neuvottelu on pidetty kokouspäivään 9.11.2020 mennessä ja uuden asetuksen teksti on sisällöltään valmis. Tämänhetkisten tietojen mukaan saavutettava kompromissi vaikuttaisi olevan kaikkien jäsenmaiden hyväksyttävissä. Muodolliset prosessit tekstin kääntämiseksi ja virallistamiseksi jatkuvat, ja niitä seuraa 3 kuukauden ajanjakso ennen uuden asetuksen voimaansaattamista. Näin ollen nykyistä asetusta sovelletaan vielä pitkälle vuoden 2021 puolelle.

Täytäntöönpanoasetuksen muutos

Ehdotuksen tarkoituksena on asetuksen nykyistä soveltamisalaa laajemmin turvata unionin taloudelliset intressit tilanteessa, jossa kolmannet maat estävät kauppariidan ratkaisemisen. Muutostarpeen taustalla on ennen kaikkea Maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisujärjestelmän kriisi, jota ei voimassa olevaa asetusta käsiteltäessä osattu ennakoida. Mandaatti trilogineuvotteluihin Euroopan parlamentin kanssa hyväksyttiin yksimielisesti puheenjohtajamaa Kroatian kompromissiehdotuksen pohjalta 8.4.2020. Trilogineuvottelut Euroopan parlamentin kanssa aloitettiin Saksan puheenjohtajakaudella heinäkuussa. Asiassa päästiin sopimukseen 28.10.2020 pidetyssä trilogissa. Soveltamisalaa laajennetaan tavoiden lisäksi palveluihin ja harmonisoituihin immateriaalioikeuksiin, joita ovat EU:n tavaramerkit, mallit ja maantieteelliset merkinnät.

Kansainvälinen julkisten hankintojen instrumentti (IPI)

Instrumentin (International Procurement Instrument, IPI) tavoitteena on parantaa EU-yritysten edellytyksiä kilpailla hankinnoista kolmansissa maissa. Sen kautta kolmansien maiden tarjoajien pääsyä EU-alueen julkisiin hankintoihin voitaisiin vastavuoroisesti rajoittaa, jos maat eivät tarjoa EU-yrityksille riittävää pääsyä omille julkisten hankintojen markkinoilleen. Käsittely on kesken neuvoston työryhmässä. Komissio toivoo, että keskusteluissa voidaan edetä Saksan EU-puheenjohtajuuskaudella ja saattaa ne päätökseen Portugalin kaudella. Eurooppa-neuvosto edellytti lokakuun alun päätelmissään, että IPI-työtä nopeutetaan. Lukuisat asetusehdotuksen yksityiskohtat vaativat vielä selvennystä ja edellyttävät yksityiskohtaista keskustelua työryhmässä. Osa jäsenmaista, Suomi mukaan lukien, on suhtautunut ehdotukseen varovaisesti sen aiheuttaman hallinnollisen taakan ja kustannusten nousun vuoksi.

Länsi-Balkanin autonomisten kauppaetuksien jatko

Länsi-Balkania koskeva asetusehdotus koskee EU:n yksipuolisesti myöntämiä tullietuuksia (autonomous trade measures, ATMs) Länsi-Balkanin maille. Ehdotuksella pidennetään aiemmin tehdyn asetuksen 1215/2009 voimassaoloa 31.12.2025 saakka. Pidennys ja tullisuspensio kohdistuvat erityisesti kasviksiin ja vihanneksiin. Lisäksi viinien osalta se mahdollistaa globaalin kiintiön käyttöönoton maakohtaisten kiintiöiden täytyttyä. Tavoitteena on, että asetus tulee voimaan ennen vuoden loppua, jotta vältetään katkos etuisuuksissa. Suomella ei ole merkittäviä kansallisia intressejä asiassa.

LIITTEET

Asiasanat	Euroopan neuvosto, kauppapolitiikka, Kiina, UAN Ulkoasiainneuvosto, WTO, Yhdysvallat, teräs
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM